

บทสรุปผู้บริหาร

แนวโน้ม สถานการณ์ เรือนจำโลก ปี 2564

บทสรุปผู้บริหารนี้ นำเสนอสาระสำคัญของรายงาน แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลกปี 2564

แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลก เป็นรายงานประจำปีฉบับสำคัญขององค์กรการปฏิรูปการลงโทษสากล (Penal Reform International) (ตั้งแต่พ.ศ. 2558) ซึ่งตีพิมพ์ร่วมกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย โดยนำเสนอข้อมูลเชิงลึก และบทวิเคราะห์เกี่ยวกับความก้าวหน้าและข้อท้าทายใหม่ ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเรือนจำ

รายงานแนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลกฉบับปี 2564 ประกอบด้วยบทวิเคราะห์เกี่ยวกับ:

ทิศทางนโยบายและแนวปฏิบัติในเรือนจำ

อาทิ:

- > อาชญากรรมและการจำคุก ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ นโยบายยาเสพติด และความผิดละเมิด
- > ขบวนการนิรโทษกรรมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นพร้อมโรคระบาดโควิด-19 และการปล่อยตัวผู้ต้องขังเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดในเรือนจำ
- > การคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี ไทยประหารชีวิต และการจำคุกตลอดชีวิต

ความท้าทายของผู้ต้องขังกลุ่มเฉพาะ

อาทิ:

- > ผู้หญิง เด็ก และผู้สูงอายุ
- > ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+)
- > คนต่างชาติ ชนกลุ่มน้อย และชนพื้นเมือง

ปัญหาและความท้าทายในการบริหารจัดการเรือนจำ

อาทิ:

- > การรับมือกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในเรือนจำ การบริการด้านสุขภาพ การจำกัดการเคลื่อนที่ และการขังเดี่ยว
- > ความปลอดภัย ความรุนแรง และการเสียชีวิตในเรือนจำ
- > สถานการณ์ของเจ้าหน้าที่เรือนจำ
- > ความท้าทายในการเก็บข้อมูลและความโปร่งใส
- > การฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำ รวมถึงการฟื้นฟูด้วยกีฬา
- > การใช้เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ในเรือนจำ และบทบาทของเทคโนโลยีในการรับมือกับสถานการณ์โควิด-19

ประเด็นที่น่าจับตามอง: เรือนจำในภาวะวิกฤติ

รายงานนี้นำเสนอบทวิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะวิกฤติรูปแบบต่างๆ :

- > วิกฤติด้านสุขภาพ
- > สภาพแวดล้อมที่ปราศจากความขัดแย้ง
- > ภัยธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศสุดขั้ว
- > การมีส่วนร่วมของผู้ต้องขังในภาวะวิกฤติ

สามารถดาวน์โหลดรายงานฉบับเต็มได้ที่:

www.penalreform.org/global-prison-trends-2021

<https://knowledge.tijthailand.org/th/publication/detail/global-prison-trends-2021#book/>

เอกสารอ้างอิงและสถิติทั้งหมดที่อ้างถึงปรากฏในรายงานฉบับเต็ม

ผู้ต้องขังในเรือนจำในประเทศเม็กซิโก
ทำหน้ากากอนามัยสำหรับใช้ในชุมชน

บทนำ

องค์การปฏิรูปการลงโทษสากล (Penal Reform International หรือ PRI) และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Justice หรือ TIJ) ได้ตีพิมพ์รายงาน *แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลก ฉบับนี้* ในช่วงหนึ่งปีหลังจากที่ทั่วโลกประกาศวิกฤติโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรายงานนี้เป็นรายงานแนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลกฉบับที่เจ็ด ซึ่งกล่าวถึงแนวโน้มการจัดการเรือนจำในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา ผลกระทบของโรคระบาดที่มีต่อผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เรือนจำ ตลอดจนการรับมือกับวิกฤติการณ์ดังกล่าวของเรือนจำทั่วโลก

ตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกของการระบาดของโรคโควิด-19 หลายหน่วยงานย้ำเตือนเกี่ยวกับภัยอันตรายของโรคดังกล่าวที่ส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่คับแคบและแออัดภายในเรือนจำ โดยผู้แทนระดับสูงขององค์การสหประชาชาติ (United Nations หรือ UN) และหน่วยงานภาครัฐ ได้ออกแถลงการณ์เพื่อย้ำเตือนถึงความเสี่ยงด้านชีวิตและสุขภาพของผู้ที่อยู่ในเรือนจำดังที่ได้ระบุไว้ในรายงานฉบับนี้ ประเทศส่วนใหญ่จำเป็นต้องนำมาตรการปล่อยตัวผู้ต้องขังฉุกเฉินมาใช้เพื่อลดจำนวนประชากรในเรือนจำ ในขณะที่หลายประเทศยังคงหาทางออกจากสถานการณ์โรคระบาดระลอกใหม่ เรือนจำจึงเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่เชื้อไวรัส ประกอบกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นจากการละเมิดข้อบังคับเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 และจากการที่ศาลกลับมาพิจารณาคดีตามปกติ

ความท้าทายที่เรือนจำต้องเผชิญในปีที่ผ่านมาเป็นผลมาจากความไม่เพียงพอด้านงบประมาณและการขาดการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีประสิทธิภาพมานานหลายทศวรรษ โรคระบาดครั้งนี้ได้เผยให้เห็นถึงผลกระทบอันเลวร้ายที่สุดจากความแออัดและการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เพียงพอให้กับเรือนจำ ซึ่งนำมาสู่การสูญเสียชีวิต เราจึงขอวิงวอนให้ทุกชีวิตที่สูญเสียไปในเรือนจำ ทั้งผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ รวมถึงสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในปีที่ผ่านมา เพื่อให้มั่นใจว่าระบบเรือนจำจะคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ที่อยู่ในเรือนจำได้

ความจริงแล้ววิกฤติด้านสุขภาพและสถานการณ์ฉุกเฉินอื่น ๆ ภายในเรือนจำไม่ใช่เรื่องใหม่ ในรายงานปีที่เราจึงยกประเด็นเกี่ยวกับการบริหารเรือนจำและการตอบสนองของหน่วยงานภาครัฐต่อภาวะวิกฤติรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ วิกฤติด้านสุขภาพ ภัยธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศแบบสุดขั้ว หรือสภาพแวดล้อมที่ประมาทจากความขัดแย้ง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะวิกฤติเหล่านี้ที่มีต่อเรือนจำและผู้ที่อยู่ในเรือนจำ รวมถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ต้องขังในภาวะวิกฤติ ตลอดจนมาตรการที่หน่วยงานภาครัฐจะสามารถดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมและการตอบสนองที่ดีขึ้น

สถานการณ์ที่ผ่านมาตอกย้ำว่าแนวทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังมีประสิทธิผลสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ฉุกเฉิน คือการลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ โดย PRI และ TIJ ให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำและการส่งเสริมการใช้ทางเลือกแทนการจำคุกเป็นอันดับแรก ดังนั้นในช่วง 30 ปี หลังการรับรองมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการที่ใช้การคุมขังหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง (United Nations Standard Minimum Rules for Non – custodial Measures – the Tokyo Rules) และ 10 ปี หลังการรับรองข้อกำหนดสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders – the Bangkok Rules) ทุกฝ่ายจึงควรดำเนินการเพื่อส่งเสริมการใช้ทางเลือกอื่นแทนการจำคุกมากขึ้น รายงาน *แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลก ปี 2564* ได้บันทึกพัฒนาการของการอนุวัติมาตรฐานระหว่างประเทศเหล่านี้ รวมถึงความท้าทายใหม่ ๆ ที่หน่วยงานคุมประพฤติต้องเผชิญท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาด

เมื่อเดือนมีนาคมปีนี้ ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันรับรองปฏิญญาเกียวโต (Kyoto Declaration) ระหว่างการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาสัณทียที่ 14 (14th UN Congress on Crime Prevention and

Criminal Justice) ณ ประเทศญี่ปุ่น เพื่อกำหนดวาระการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาสำหรับอีกห้าปีต่อจากนี้ ซึ่งรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างยิ่ง ดังที่ปรากฏอยู่ในปฏิญญาเกียวโต ดังนั้นเรื่องนี้มีคามจำเป็นและต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประชาสังคมและหน่วยงานต่าง ๆ ในสังคม

สถานการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้นทั่วโลกย้ำเตือนว่าการปกป้องกลุ่มคนที่เปราะบางที่สุดในสังคมของเรานั้นยังคงเป็นหนทางที่ยาวไกล และเมื่อเหลือเวลาไม่ถึงห้าปีที่จะครบรอบวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) รายงาน *แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลก ปี 2564* จึงนำเสนอความท้าทายที่ผู้หญิง เด็ก ผู้สูงอายุ และกลุ่มคนชายขอบในกระบวนการยุติธรรมยังคงเผชิญ อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเรือนจำที่เปิดเผยต่อสาธารณะมีจำกัด และไม่ได้จัดหมวดหมู่ข้อมูลเอาไว้ เราจึงอาศัยทั้งการวิจัย การดำเนินการโครงการ และความเชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถระบุแนวโน้มสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประชากรในเรือนจำได้ และเพื่อให้มั่นใจว่าเราผ่านพ้นวิกฤติครั้งนี้ไป และสร้างกระบวนการยุติธรรมที่ดียิ่งขึ้นได้ โดย “ไม่มีใครถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง”

โอลิเวีย โรเป (Olivia Rope)

ผู้อำนวยการ
องค์การปฏิรูปการลงโทษสากล
(Penal Reform International)

พิเศษ สอาดเย็น

ผู้อำนวยการ
สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
(Thailand Institute of Justice)

ข้อมูลและสถิติที่สำคัญ

ประชากรในเรือนจำทั่วโลกยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

คนในเรือนจำ

↑8%
ตั้งแต่พ.ศ. 2553

ซึ่งนำไปสู่

ผู้ต้องขังหญิง

740,000+

↑17%
ตั้งแต่พ.ศ. 2553

↑53%
โอเชียเนีย

↑24%
แอฟริกา

↑17%
อเมริกาใต้

↑50%
เอเชีย

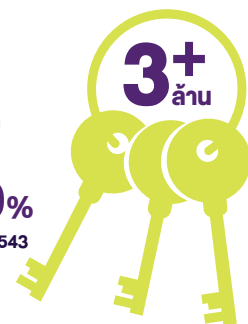
↓29%
ยุโรป

↑8%
อเมริกาเหนือ

ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา

3+ ล้าน

↑30%
ตั้งแต่พ.ศ. 2543

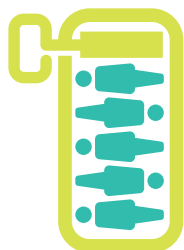

70% ของประชากรในเรือนจำกำลังรอการพิจารณาคดี (สันนิษฐานว่าบริสุทธิ์)

ใน **14** ประเทศ

ภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำเรื้อรัง

เรือนจำในหลายประเทศดำเนินการเกินความจุที่รับได้

>100%

ของความจุใน

118+

ประเทศ

>250%

ของความจุใน

11

ประเทศ

การขาดแคลนเจ้าหน้าที่

อัตราส่วนผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่แตกต่างกันอย่างมากในหลายประเทศ

1:28

สู่

ซึ่งนำไปสู่

ความยากลำบากในเรือนจำท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาด

ผู้ต้องขัง

3,931+

จำนวนผู้ต้องขังเสียชีวิตจากโควิด-19 พบใน

47+

ประเทศ

532,100+

จำนวนผู้ติดเชื้อโควิด-19 พบใน

122+

ประเทศ

ผลกระทบต่อสุขภาพจิต

การประท้วงและความรุนแรง

เจ้าหน้าที่เรือนจำ

เจ้าหน้าที่ที่เหนื่อยล้า

เจ้าหน้าที่ติดเชื้อโควิด-19 พบใน

48+

ประเทศ

ข้อมูลและสถิติที่สำคัญ

โควิด-19 มีผลกระทบต่อจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ

การลดลง

ปัจจัยที่ช่วยลดจำนวนประชากรในเรือนจำ

การปล่อยตัวฉุกเฉิน

109+

ประเทศที่ใช้กลไกการปล่อยตัว
ในช่วงที่ผู้ติดเชื้อโควิด-19
เพิ่มขึ้นสูงสุดครั้งแรก

แต่

<6%

ของประชากรในเรือนจำทั่วโลกที่ได้รับการ
ปล่อยตัวภายใต้มาตรการ*

แต่

75%

ของประเทศไม่ได้รวมผู้ต้องขังหญิง
อย่างชัดเจน†

การชะลอกระบวนการพิจารณาคดี ของศาล

มีการใช้
ทางเลือกอื่น
แทนการจำคุกมากขึ้น
ระหว่างสถานการณ์โรคระบาด

เพิ่มขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้ประชากรในเรือนจำเพิ่มขึ้น

ข้อหาใหม่จากการละเมิด
กฎระเบียบเกี่ยวกับโรคระบาด
โควิด-19

จำคุก
หรือปรับ

สะสางคดีที่ค้างคาอยู่ในระบบศาล
เมื่อกระบวนการพิจารณาของศาลกลับมา
ดำเนินการอีกครั้ง

มีคนถูกส่งมาเรือนจำ
จำนวนมาก

*มีนาคม-มิถุนายน พ.ศ.2563 ข้อมูลจาก Harm Reduction International † มีนาคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2563 ข้อมูลจาก DLA Piper

เรือนจำดำเนินการมาตรการเพื่อจัดการกับการระบาดของโควิด-19

การแยกกักตัวทางการแพทย์

มาตรการที่พบมากที่สุด
สำหรับผู้ติดเชื้อ/มีอาการ

ใช้ใบ
46+

ระบบเรือนจำทั่วโลก

สภาพความเป็นอยู่คล้ายกับ
การกักตัว

การห้ามเยี่ยม

กระทบต่อการเข้าถึง:

การติดต่อจากครอบครัว
อาหารและยา
บริการสุขภาพ
การฟื้นฟูเหยี่ยวยา
ผู้แทนทางกฎหมาย
การตรวจสอบการคุมขัง

แผนการฉีดวัคซีน

เรือนจำมีความสำคัญลำดับต้น

ใน 13+ ประเทศ

เรือนจำถูกบรรจุไว้ในแผน

ใน 11+ ประเทศ

สาระสำคัญ

ข้อมูลสาระสำคัญดังต่อไปนี้ เป็นการสรุปประเด็นเร่งด่วนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จำเป็นต้องพิจารณาเป็นอันดับต้น ๆ โดยไม่ได้ครอบคลุมทุกประเด็นในรายงาน แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลก ปี 2564 ฉบับเต็ม

01

**มาตรการปล่อยตัว
เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด
โควิด-19 แบบไม่สามารถหยุดยั้ง
การเพิ่มขึ้นของประชากร
ผู้ต้องขังได้**

ปัจจุบันผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วโลกมีจำนวน 11 ล้านคน ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 8 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เรือนจำใน 119 ประเทศมีจำนวนผู้ต้องขังเกินกว่าความจุที่เรือนจำสามารถรองรับได้ และรัฐไม่มีมาตรการลดจำนวนผู้ต้องขังที่เพียงพอ มีข้อมูลชี้ว่ามีประเทศอย่างน้อย 109 ประเทศที่ใช้มาตรการปล่อยตัวผู้ต้องขังเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์โรคระบาด แต่หลายมาตรการกลับไม่ได้บังคับใช้อย่างจริงจังหรือไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาผิดกฎหมายเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 และการที่ศาลเริ่มกลับมาสะสางคดีที่ค้างในระบบช่วงการระบาดโควิด-19 มีส่วนทำให้สถานการณ์ความแออัดในบางเรือนจำแย่ลง

02

**ผู้ต้องขังยังคงมีความเสี่ยง
เพิ่มขึ้นต่อโรคระบาดโควิด-19
ในเรือนจำ**

ในช่วงที่ผ่านมา มีรายงานจำนวนผู้ต้องขังเสียชีวิตจากโรคโควิด-19 จำนวน 3,931 ราย ใน 47 ประเทศ และมียอดผู้ติดเชื้อในเรือนจำจำนวน 532,100 ราย ใน 122 ประเทศ อย่างไรก็ตาม คาดการณ์ว่าข้อมูลนี้แท้จริงจะสูงกว่าจำนวนนี้มาก เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนมากมีความเปราะบางด้านสุขภาพ เพราะอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แออัด ขาดสิ่งของจำเป็นต่อการรักษาสุขภาพ (เช่น สบู่ ยาสระผม) และมีภาวะสุขภาพที่ย่ำแย่กว่าคนทั่วไป

03

**การคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี
/สืบสวนสอบสวนยังคงใช้กัน
เกินความจำเป็น แม้ในสถานการณ์
โรคระบาด**

จำนวนผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณา/สืบสวนสอบสวนทั่วโลกมีกว่าสามล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ตั้งแต่พ.ศ. 2543 แม้ว่าผู้ต้องขังระหว่างจำคุกหนึ่งได้รับประโยชน์จากมาตรการปล่อยตัวช่วงโควิด แต่การจับกุมผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 ทำให้จำนวนผู้ต้องขังระหว่างในเรือนจำเพิ่มสูงขึ้น

04

**สถานการณ์โรคระบาด
ตอกย้ำความล้มเหลวของระบบ
บริการสุขภาพในเรือนจำ**

ระบบเรือนจำหลายแห่งไม่สามารถบังคับใช้มาตรการเชิงป้องกันโรคระบาดโควิด-19 ที่จำเป็นได้ วิกฤตสุขภาพครั้งนี้ทำให้จำนวนเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และทรัพยากร สำหรับให้บริการด้านสุขภาพที่มีน้อยอยู่แล้วเดิมยิ่งมีความตึงเครียดมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพในเรือนจำ ทั้งกรณีโรคระบาดโควิด-19 และปัญหาสุขภาพอื่น ๆ

05

**การป้องกันการแพร่ระบาด
ของโรคระบาดโควิด-19 ในหลาย
เรือนจำ ต้องแลกมาด้วยการ
ละเมิดสิทธิมนุษยชน**

การใช้มาตรการเข้มงวดสูงเพื่อจัดการกับโรคระบาดโควิด-19 ในเรือนจำ นำไปสู่การละเมิดสิทธิผู้ต้องขังหลายประการ เรือนจำหลายแห่งใช้ระบบการกักเดี่ยว มาตรการแยกขัง (isolation) การกักกันโรค (quarantine) หรือการจำกัดพื้นที่แบบกลุ่มเป็นระยะเวลาดำเนินการหลายเดือน นอกจากนี้ ผู้ต้องขังยังถูกตัดขาดจากโลกภายนอกและไม่สามารถเข้าถึงสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่าง ๆ ได้ สร้างความเครียดและนำไปสู่ความรุนแรงและความไม่สงบในเรือนจำในระดับที่สูงขึ้น

06

**มาตรการควบคุมการแพร่ระบาด
ของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อ
สุขภาพจิตผู้ต้องขังอย่างรุนแรง**

ปัญหาสุขภาพจิตเป็นวิกฤตสุขภาพสำคัญที่พบในหลายเรือนจำทั่วโลกมาเป็นเวลานาน และวิกฤตความรุนแรงยิ่งขึ้นช่วงการแพร่ระบาดของโรคระบาดโควิด-19 ซึ่งช่วงที่เรือนจำใช้มาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดนั้น ส่งผลให้การบริการด้านสุขภาพจิตต้องถูกระงับหรือลดระดับการให้บริการลง ดังนั้นช่วงโควิด-19 จึงพบว่า อัตราการทำร้ายตนเองและการฆ่าตัวตายในประชากรผู้ต้องขังบางกลุ่มเพิ่มสูงขึ้น

07

**ผู้ต้องขังในเรือนจำหลายแห่ง
ประท้วงในความล้มเหลว
ของการรับมือกับสถานการณ์
โรคระบาดโควิด-19**

การประท้วงของผู้ต้องขังและเหตุการณ์ความรุนแรงในเรือนจำนั้นมักเกี่ยวโยงกับความไม่พอใจต่อการรับมือกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 และมาตรการป้องกันที่เรือนจำนำมาใช้ ผู้ต้องขังส่วนหนึ่งหวาดกลัวการติดเชื้อและไม่พอใจกับการเตรียมการที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ในบางเรือนจำเมื่อเกิดเหตุไม่สงบขึ้นเจ้าหน้าที่ใช้กำลังมากเกินไปจนนำไปสู่การบาดเจ็บและเสียชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ

08

**ฐานความผิดใหม่จากกฎระเบียบ
การป้องกันโรคระบาดโควิด-19
ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชนชายขอบ
มากที่สุด**

การกำหนดให้การฝ่าฝืนกฎระเบียบเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 เป็นความผิดอาญานั้นมองอีกนัยหนึ่งคือ การทำให้ภาวะยากจนเป็นความผิดอาญา ซึ่งนโยบายลักษณะนี้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชนชายขอบมากที่สุด ที่ผ่านมามีการบังคับใช้มาตรการป้องกันโควิด-19 อย่างมีอคติและเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ และในบางประเทศบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 อาจถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หรือต้องโทษจำคุกได้

- 09 การเก็บข้อมูลและความโปร่งใสในเรือนจำยังคงเป็นปัญหา**

ความล้มเหลวในการเก็บข้อมูลและความโปร่งใสของเรือนจำซึ่งเป็นปัญหายาวนานถูกพูดถึงมากขึ้นท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาด เนื่องจากปัจจุบันหลายประเทศยังคงไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับอัตราการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง รวมถึงข้อมูลด้านการบังคับใช้มาตรการปล่อยตัวและผลกระทบของมาตรการดังกล่าว
- 10 มีผู้หญิงในเรือนจำมากขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน**

ข้อมูลล่าสุดแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันมีผู้หญิง 740,000 รายอยู่ในเรือนจำทั่วโลก ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่า 100,000 รายในช่วงระยะเวลาดึงกวศวรรษที่ผ่านมา ผู้ต้องขังหญิงเผชิญกับความยากลำบากมากยิ่งขึ้นช่วงสถานการณ์โรคระบาด ประกอบกับยุทธศาสตร์การรับมือกับโรคระบาดโควิด-19 ในเรือนจำ รวมถึงมาตรการปล่อยตัว มักไม่คำนึงถึงผู้ต้องขังหญิง
- 11 เด็กต้องถูกทอดทิ้งไว้เบื้องหลังในการรับมือกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19**

มีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทั่วโลกกว่า 410,000 ราย ที่เข้าสู่เรือนจำทุกปี พวกเขาเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด-19 และเสี่ยงต่อผลกระทบจากมาตรการเข้มงวดเพื่อป้องกันโรคระบาดโควิด-19 เช่น การกักขังเดี่ยว อย่างไรก็ตาม เด็กกลุ่มนี้กลับไม่ถูกพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการปล่อยตัวอย่างชัดเจน และยังมีข้อมูลจำกัดเกี่ยวกับเด็กที่ได้รับประโยชน์จากมาตรการปล่อยตัว
- 12 เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องเผชิญกับความยากลำบากระหว่างสถานการณ์โรคระบาด**

ในช่วงสถานการณ์โรคระบาดเจ้าหน้าที่เรือนจำต้องแบกรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นและสภาพการทำงานที่เปลี่ยนไป บางส่วนถูกจำกัดพื้นที่หรือต้องอาศัยอยู่ที่เรือนจำติดต่อกันเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน ทำให้เจ้าหน้าที่เรือนจำเผชิญกับความเสี่ยงที่จะติดเชื้อไวรัสที่เพิ่มขึ้น ในบางเรือนจำมีเจ้าหน้าที่ติดเชื้อโควิด-19 มากถึงร้อยละ 88 ของยอดการติดเชื้อในเรือนจำ นอกจากนี้ การขาดแคลนเจ้าหน้าที่เรือนจำและอัตราส่วนผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่ที่ต่ำอยู่แล้ว ยิ่งแย่งระหว่างสถานการณ์โรคระบาด
- 13 มีทางเลือกแทนการจำคุกที่หลากหลายมากขึ้น แต่ยังมีข้อท้าทาย**

ช่วงที่ผ่านมาพบว่าการเลือกแทนการจำคุกมีมากขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ซึ่งผลของการใช้มาตรการดังกล่าวมีความหลากหลายอย่างมาก และในแง่การบังคับใช้มาตรการเหล่านี้ยังพบปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากมาตรการป้องกันโรคโควิด-19 ของรัฐบาล และหน่วยงานคุมประพฤติที่มีปริมาณงานมากเกินไป
- 14 เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ถูกคุมขังดีขึ้น แต่ไม่ใช่ทุกคนที่สามารถเข้าถึงได้**

เทคโนโลยีการสื่อสารถูกนำมาใช้ในเรือนจำมากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ต้องขังในการติดต่อกับครอบครัว การให้บริการทางการแพทย์ทางไกล (telemedicine) การบำบัดฟื้นฟู และบริการสำคัญอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ด้วยความแตกต่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีในแต่ละพื้นที่ ผู้ต้องขังในเรือนจำที่ไม่สามารถเข้าถึงโลกออนไลน์ได้ก็จะไม่ได้รับบริการลักษณะนี้
- 15 การเหยียดเชื้อชาติในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นประเด็นที่ถูกจับตามอง**

การเคลื่อนไหวแบบลัค โลว์ แมทเทอร์ (Black Lives Matter) เรียกร้องเกี่ยวกับการปฏิรูปหน่วยงานตำรวจและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งนำไปสู่การจัดการปัญหาเหยียดเชื้อชาติเชิงระบบอย่างฉับพลัน แม้การเคลื่อนไหวทางสังคมนี้จะไม่ได้มุ่งเน้นกระบวนการพิพากษาคดีหรือระบบราชทัณฑ์ ในข้อเท็จจริงพบว่าชนกลุ่มน้อยเข้าสู่เรือนจำในสัดส่วนที่มากเมื่อเทียบกับคนทั่วไปในสังคม
- 16 การลงโทษจำคุกตลอดชีวิตเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน**

ปัจจุบันมีผู้ต้องขังเกือบห้าแสนคนรับโทษจำคุกตลอดชีวิตตามคำพิพากษาของศาล และผู้ต้องขังอีกจำนวนหนึ่งรับโทษจำคุกเสมือนตลอดชีวิต (informal life sentence) การเพิ่มขึ้นของการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตกลายเป็นบทลงโทษที่ถูกนำมาใช้แทนการประหารชีวิต
- 17 นโยบายป้องปรามยาเสพติดที่มีผลเชิงลงโทษทำให้ประชากรผู้ต้องขังเพิ่มสูงขึ้น**

ผู้ต้องขังประมาณ 2.5 ล้านคนถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยร้อยละ 22 ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฐานครอบครองเพื่อเสพ ที่ผ่านมามีหลายประเทศพยายามที่จะลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) สำหรับบางฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 18 การยกเลิกโทษประหารชีวิตในระดับสากลยังคงดำเนินต่อไปโดยมีอุปสรรคอยู่บ้าง**

การเคลื่อนไหวเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตในระดับสากลยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปีพ.ศ. 2563 มีสถิติประหารชีวิตทั่วโลกต่ำที่สุด อย่างไรก็ตาม มีคนอย่างน้อย 483 คนถูกประหารชีวิตใน 18 ประเทศ

**แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลก
ปี 2564:
บทสรุปผู้บริหาร**

รายงานชุด *แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลก* ฉบับที่เจ็ดขององค์การปฏิรูปการลงโทษสากล ซึ่งจัดทำร่วมและได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย โดยตีพิมพ์ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564

เนื้อหาของรายงานฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบขององค์การปฏิรูปการลงโทษสากลทั้งหมด

การศึกษา คัดย่อ ทำซ้ำ และแปลรายงานฉบับนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน สามารถทำได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ต้องไม่เป็นการทำเพื่อจำหน่าย หรือเพื่อใช้โดยมีวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ การเปลี่ยนแปลงข้อความใด ๆ ในรายงานฉบับนี้ต้องได้รับการอนุมัติจากองค์การปฏิรูปการลงโทษสากล และต้องอ้างอิงถึงองค์การปฏิรูปการลงโทษสากล สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และรายงานฉบับนี้อย่างเหมาะสม

หากมีข้อสงสัยประการใด สอบถามได้ที่
publications@penalreform.org

ตีพิมพ์ฉบับภาษาอังกฤษครั้งแรก เมื่อ
เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564

ISBN: 978-1-909521-79-7

© Penal Reform International 2020

คำแปลภาษาไทยโดย

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
(องค์การมหาชน)

ตีพิมพ์ฉบับภาษาไทยครั้งแรก เมื่อ
เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงทั้งหมด สามารถศึกษาได้จาก
รายงาน *แนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลก*
ปี 2564 ที่ www.penalreform.org/global-prison-trends-2021
หรือ
<https://knowledge.tijthailand.org/en/publication/detail/global-prison-trends-2021#book/>

**องค์การปฏิรูปการลงโทษสากล
(Penal Reform International)
สำนักงานใหญ่**

The Green House
244-254 Cambridge Heath Road
London E2 9DA
United Kingdom

The Hague Humanity Hub
Fluwelen Burgwal 58
2511 CJ Den Haag
Netherland

info@penalreform.org

 @PenalReformInt
 @Penalreforminternational

www.penalreform.org

ประจำเอเชียกลาง

Syganak str. 29
Nur-Sultan
Kazakhstan

96 Toktogul street, office 7
Bishkek
Kyrgyzstan

pricentralasia@penalreform.org

ประจำคอเคซัสใต้

prisouthcaucasus@penalreform.org

ประจำตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ

22 Amro Bin Dinar
Amman
Jordan
priamman@penalreform.org

ประจำซิมบับเวแอฟริกา

Plot 8, Kisozi Close
Kisozi Complex
Nakasero
Kampala
P.O. Box 11455
africa@penalreform.org

**สถาบันเพื่อการยุติธรรม
แห่งประเทศไทย
(Thailand Institute of Justice)**

อาคารจีพีเอฟ ชั้น 15-16
ถนนวิทยุ เขตปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330
ประเทศไทย

info@tijthailand.org

 @TIJthailand
 @tijthailand.org

www.tijthailand.org